

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวสรุปเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 422 โรงเรียน ผู้วิจัยเลือกกลุ่ม โดยใช้ตารางกลุ่มของ เครจิช และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างประชากร 201 โรงเรียน เขตชั้นใน ขนาดใหญ่ 15 กลาง 24 เล็ก 21 เขตชั้นนอก ขนาดใหญ่ 24 กลาง 37 เล็ก 80 แต่ในการเก็บข้อมูลเก็บจากผู้บริหารโรงเรียน 201 คน ครู 201 คน รวมทั้งสิ้น 402 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งสร้างโดยการศึกษาค้นคว้าจาก เอกสาร บทความ ตำรา และวิทยานิพนธ์ ทั้งอยู่ในการควบคุมของผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งมีลักษณะดังนี้

2.1 แบบสำรวจประเภทกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นคำถามผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะประกอบด้วยกิจกรรม 10 ประการ

2.2 แบบสอบถาม เป็นคำถามผู้บริหารและครูในแต่ละโรงเรียนเกี่ยวกับข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลโรงเรียนวิธีการจัดกิจกรรม ผลการจัดกิจกรรม ปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรม

2.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มเติม ประกอบด้วยวิธีการจัด การช่วยเหลือสนับสนุนองค์ประกอบการจัดกิจกรรมการประเมินผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือ จากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อเก็บแบบสำรวจและแบบสอบถามและเก็บโดยส่งคืนทางไปรษณีย์ และเก็บด้วยตนเอง สำรวจส่งไป 63 ฉบับ ได้รับคืน 46 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.01 แบบสอบถามส่งไป 402 ฉบับ ได้รับคืน 332 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.58 ส่วนแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำสัมภาษณ์ด้วยตนเองกำหนดไว้ 100 คน สัมภาษณ์ได้เพียง 84 คน คิดเป็นร้อยละ 84.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ณ สถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ โดยหาค่าร้อยละ แบบสอบถามวิเคราะห์หาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์หาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ประเภทกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากการวิเคราะห์ข้อมูลพอสรุปผลได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนมากจัดกิจกรรมต่อไปนี้ในระบับมาก ได้แก่ กิจกรรม การปกครองและการประชุมอบรม การบำเพ็ญประโยชน์ ศาสนา และสังคม ศิลปะและวัฒนธรรม นาฏศิลป์ ดนตรีและการรื่นเริง กีฬาและนันทนาการ วิชา

การการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และงานอดิเรก ลูกเสือยุวกาชาด และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะพื้นที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดโรงเรียน ส่วนมากการจัดกิจกรรมประเภทข้าง
ไม่มีความแตกต่างกัน

2. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามเพศ ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง

จำแนกตามกลุ่มอายุ ปรากฏว่า ส่วนมากอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาอายุระหว่าง 31-40 ปี และมากกว่า 50 ปี ตามลำดับ

ตำแหน่งปัจจุบัน หรือปฏิบัติหน้าที่ ในปัจจุบัน เป็นผู้บริหารเท่ากับครูที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

ด้านวุฒิทางการศึกษา ปรากฏว่ามีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มากที่สุด รองลงมามีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี

รายละเอียดระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน ส่วนมากปฏิบัติงาน ในช่วง 6-10 ปี รองลงมา คือ 11-15 ปี

2.2 สภาพทั่วไปของโรงเรียน

จำแนกตามขนาดโรงเรียน ปรากฏว่า มีโรงเรียนขนาดเล็กมากที่สุด รองลงมาคือขนาดกลาง

จำแนกตามจำนวนอาคารเรียน ปรากฏว่า มีอาคารเรียน 1-2 หลังมากที่สุด รองลงมาคือ 3-4 หลัง

จำแนกตามจำนวนอาคารประกอบ ปรากฏว่ามีอาคารประกอบ 1-2 หลังมากที่สุด รองลงมาคือ 3-4 หลัง

จำแนกตามที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งอยู่ ปรากฏว่าโรงเรียนส่วนมากมีมูลนิธิตั้งอยู่มากที่สุด รองลงมาคือที่ทำการกลุ่มโรงเรียน

จำแนกตามลักษณะที่ตั้งของโรงเรียน ปรากฏว่าตั้งอยู่ในบริเวณวัดมากที่สุด รองลงมาคือตั้งอยู่ในที่ดินของโรงเรียน

จำแนกตามลักษณะพื้นที่ตั้งโรงเรียน ปรากฏว่าตั้งอยู่เขตก้นนอกมากที่สุด และโรงเรียนส่วนมากตั้งอยู่ใกล้กับวัดหรือสุเหร่ามากที่สุด

2.3 วิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม โรงเรียนส่วนมากจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในลักษณะ ทำเป็นโครงการซึ่งมีทั้งโครงการของโรงเรียนและโครงการร่วมกับโรงเรียนอื่น และมีบางโรงเรียนจัดทำเป็นแผนปฏิบัติงานหรือปฏิทินปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ มีการจัดเตรียมการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความสอดคล้อง กับสภาพภายในโรงเรียนมากที่สุด และมีการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู โรงเรียนส่วนมากประเมินแผนปฏิบัติงานและโครงการ เพื่อเสร็จสิ้นโครงการ มีบางโรงเรียนประเมินเมื่อสิ้นปีการศึกษา

ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมาย การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้ที่กำหนดจุดมุ่งหมาย ส่วนมากเป็นผู้บริหารร่วมกับครู โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ใคร่ มากที่สุด รองลงมาคือ อุปกรณ์และสถานที่ การเรียนการสอนตามหลักสูตร นอกจากนั้นยังคำนึงงบประมาณที่มีอยู่ด้วย โรงเรียนส่วนมากยึดหลักเกณฑ์ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ด้านคุณภาพของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ด้านวิธีการดำเนินงานการจัดกิจกรรม โรงเรียนส่วนมากผู้บริหารประชุมร่วมกับครู เพื่อวางแผนและกำหนดจุดมุ่งหมายก่อน และได้กำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมไว้ คือ มีการวางแผนการจัด แบ่งงานและหน้าที่จัดครูหรือเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติงาน ตลอดจนการจัดทำแผนผังกรปฏิบัติงาน วัน เวลา ที่มีการจัดกิจกรรม ส่วนมากจัดก่อนเข้าก่อนเข้าเรียน รองลงมาคือ พักกลางวัน และหลังเลิกเรียน นอกจากนั้นในวันสำคัญต่าง ๆ ก็จัดเป็นประจำ ส่วนสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมส่วนมาก จะจัดในสนามและบริเวณโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ในหลังประชุม และในชั้นเรียนปกติ จะมีในโรงอาหารบ้างเป็นส่วนน้อย ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมส่วนมากโรงเรียนจัดหามาจากเงินช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก อันได้แก่ ผู้ปกครอง มูลนิธิและหน่วยงานอื่น เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม มีใช้อย่างเพียงพอ การเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนมากโรงเรียนให้นักเรียนเข้าร่วมด้วยความสนใจ แต่มีอีกจำนวนไม่น้อยที่ครูเป็นผู้จัดให้เข้าร่วมกิจกรรมในการดำเนินการจัดกิจกรรมของโรงเรียนส่วนมากทำคามแผนหรือโครงการได้เฉพาะบางกิจกรรมเท่านั้น บางโรงเรียนไม่เป็นไปตามแผนฯ เลย

ด้านการควบคุมการจัดกิจกรรม โรงเรียน ส่วนมากจัดตั้งคณะกรรมการและโครงการเป็นเครื่องมือในการควบคุม นอกจากนั้นครูที่จัดกิจกรรมยังมีบทบาทในการควบคุมอีกด้วย การรายงานผลการปฏิบัติมีการรายงานหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมแต่ละกิจกรรม การใช้จ่ายเงิน ครู อาจารย์ที่จัดกิจกรรม จะแบ่งหน้าที่กันเป็นผู้ควบคุม ดูแล การใช้จ่าย โรงเรียนจัดหาเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ โครงการรับบริจาค จากบุคคลทั่วไปเป็นส่วนมาก มีส่วนน้อยที่จัดซื้อตามรายการในโครงการ

ด้านการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรมโรงเรียนส่วนมากประสานงานโดยจัดประชุมปรึกษากรรมการแต่ละกิจกรรมก่อนและหลังการจัด มีการชี้แจง ให้ข้อมูลข่าวสารแก่บุคลากร โดยการประกาศให้นักเรียนครู ทราบทั่ววาจา โรงเรียนส่วนมากประสานงานโดยยึดหลักความร่วมมือ มากที่สุด รองลงมาคือหลักความรับผิดชอบ และหลักมนุษยสัมพันธ์ ความสำคัญ ในการส่งเสริมสนับสนุนครู โรงเรียนส่วนมากให้ครูจัดกิจกรรม ตามความรู้ ความสามารถ มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลงานโดยวิธี จัดป้ายนิเทศ เป็นส่วนมาก

ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรม โรงเรียนส่วนมากกำหนดให้ผู้รับผิดชอบกิจกรรมหรือผู้ร่วมจัดกิจกรรม เป็นผู้ประเมินผลและจะประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ลักษณะการประเมินไม่เป็นแบบแผนมากนัก ใช้วิธีการสังเกตการให้ความสนใจของนักเรียนและคุณภาพงานของการจัดกิจกรรม เนื้อหาสาระที่น่ามาประเมินคือคุณค่าหรือผลที่ได้รับมากที่สุด รองลงมาคือ จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมและความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรม

3. ผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี จากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร 10 ประการ ซึ่งก่อให้เกิดลักษณะความเป็นพลเมืองดี 36 ลักษณะ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

ด้านความรับผิดชอบต่อ เกิดจากการจัดกิจกรรม กีฬา และนันทนาการ การบำเพ็ญประโยชน์มากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ด้านมีความซื่อสัตย์ เกิดจากการจัดกิจกรรม กีฬา และนันทนาการ และดูเสือภูเขา มากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านการรู้จักรักษาระเบียบวินัย เกิดจากการจัดกิจกรรม ลูกเสือยุวกาชาด การปกครองและการประชุมอบรม มากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีสติสัมปชัญญะ เกิดจากการจัดกิจกรรม กีฬาและนันทนาการ ศาสนา และสังคมสงเคราะห์มากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการประทุติ เกิดจากการจัดกิจกรรม ศาสนาและสังคมสงเคราะห์ ลูกเสือยุวกาชาด มากที่สุดในกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความขยันหมั่นเพียร เกิดจากการจัดกิจกรรม การบำเพ็ญประโยชน์ และลูกเสือ ยุวกาชาด กีฬาและนันทนาการมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความประหยัด เกิดจากการจัดกิจกรรม ลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจกรรม ส่งเสริมค่านิยมและการใช้สินค้าไทยมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีน้ำใจเป็นนักกีฬา เกิดจากการจัดกิจกรรม กีฬาและนันทนาการ ลูกเสือ ยุวกาชาดมากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความกล้าหาญและอดทน เกิดจากการจัดกิจกรรม กีฬาและนันทนาการ ลูกเสือ ยุวกาชาดมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านรู้จักใฝ่หาความรู้ และความจริง เกิดจากการจัดกิจกรรมสังคม ศิลปะ และวัฒนธรรม ลูกเสือ ยุวกาชาด วิชาการ มากที่สุดในกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีค่านิยมที่ถูกต้อง เกิดจากการจัดกิจกรรม ส่งเสริมค่านิยมและการใช้ สินค้าไทย ลูกเสือ ยุวกาชาดมากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านรู้จักประกอบอาชีพที่สุจริต เกิดจากการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด ศาสนา และสังคมสงเคราะห์มากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ เกิดจากการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด กีฬาและนันทนาการมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความกระตือรือร้นและมุ่งมั่น เกิดจากการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด กิจกรรมวิชาการมากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านรู้จักวางแผนในการทำงาน เกิดจากการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด วิชาการ กีฬา นันทนาการมากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ เกิดจากการจัดกิจกรรม กีฬา และนันทนาการ ลูกเสือ ยุวกาชาด การบำเพ็ญประโยชน์มากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีสุขภาพจิตที่ดี เกิดจากการจัดกิจกรรม กีฬาและนันทนาการ นาฏศิลป์
ดนตรีและการรื่นเริง ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านรู้จักรักษาความสะอาด เกิดจากการจัดกิจกรรม การบำเพ็ญประโยชน์
ลูกเสือ ยุวกาชาคมากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านรู้จักพึ่งตนเอง เกิดจากการจัดกิจกรรม ลูกเสือ ยุวกาชาค มากที่สุด
ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านการมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เกิดจากการจัดกิจกรรม ลูกเสือ ยุวกาชาค
มากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความสามัคคี เกิดจากการจัดกิจกรรม กีฬาและนันทนาการ ลูกเสือ
ยุวกาชาค การบำเพ็ญประโยชน์มากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความเสียสละและเห็นแก่ส่วนรวม เกิดจากการจัดกิจกรรม ลูกเสือ
ยุวกาชาค การบำเพ็ญประโยชน์มากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความเชื่อเพื่อ เชื่อแผ่ เกิดจากการจัดกิจกรรม การบำเพ็ญประโยชน์
ศาสนาและสังคมสงเคราะห์ ลูกเสือ ยุวกาชาคมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความเมตตากรุณา เกิดจากการจัดกิจกรรม ศาสนา และสังคมสงเคราะห์
ลูกเสือ ยุวกาชาค มากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความกตัญญูกตเวที เกิดจากการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาค ศาสนา
และสังคมสงเคราะห์มากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความเป็นสุขภาพชน เกิดจากการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาค มาก
ที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านมีความยุติธรรม เกิดจากการจัดกิจกรรม กีฬาและนันทนาการ ลูกเสือ
ยุวกาชาคมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านความเป็นผู้มีเหตุผล เกิดจากการจัดกิจกรรม ลูกเสือ ยุวกาชาคมากที่สุด
ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านการยอมรับ การเปลี่ยนแปลงและการรู้จักปรับตัว เกิดจากการจัดกิจ
กรรมลูกเสือ ยุวกาชาค กีฬาและนันทนาการมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

ก้านการมีมนุษยสัมพันธ์ เกิดจากการจัดกิจกรรม ลูกเสือ ยุวกาชาค กีฬา
และนันทนาการ นาฏศิลป์ ดนตรีและการรื่นเริงมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

คำถามรู้จักต่อต้านและไม่ลองสิ่งเสพติด เกิดจากการจัดกิจกรรมศาสนา และ
สังคมสงเคราะห์ ลูกเสือ ยุวกาชาดมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

คำถามรู้จักใช้และสงวนรักษาสาธารณสมบัติ เกิดจากการจัดกิจกรรมลูกเสือ
ยุวกาชาดมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

คำถามการเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี เกิดจากการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด
กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมและการใช้สินค้าไทย มากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

คำถามมีความตระหนัก สนใจ และมีส่วนร่วมทางการเมือง เกิดจากการจัด
กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาดมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

คำถามมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เกิดจากการจัดกิจ
กรรมศาสนา และสังคมสงเคราะห์ การปกครองและการประชุมอบรม ลูกเสือยุวกาชาด
มากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

คำถามมีความภูมิใจในความเป็นไทย เกิดจากการจัดกิจกรรม การปกครอง
และการประชุมอบรม ศาสนา และสังคมสงเคราะห์ มากที่สุดในการจัดกิจกรรมทั้งหมด

4. ปัญหา อุปสรรค ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ในส่วนที่เกี่ยวข้องปัญหาอุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรม ส่วนมากโรงเรียน
มีเวลาน้อยในการวางแผนการจัดกิจกรรม และบางครั้งจากข้อมูล แหล่งข่าวสารที่ดีเพื่อนำ
มาใช้วางแผน ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ครูมีส่วนร่วมน้อย ส่วนมากมักเป็นผู้บริหาร
เป็นผู้กำหนดและจุดมุ่งหมายไม่เฉพาะเจาะจง ความชัดเจนก็น้อย การดำเนินงาน
ปรากฏว่า โรงเรียน ส่วนมาก ซากครูที่ปรึกษากิจกรรม และครูผู้ควบคุมมีส่วนร่วมน้อย ที่
ครูไม่เห็นคุณค่าประโยชน์การจัดกิจกรรม ไม่มีโอกาสเลือกกิจกรรมมากนัก ขณะนี้โรงเรียน
ยังขาดเครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดอีกมาก ตลอดจนเงินทุนและงบประมาณอุดหนุน
การประสานงานโรงเรียนยังขาดการประสานงานระหว่างครู และคณะกรรมการ ไม่
มีการให้ครู ใ้ไปศึกษา อบรม ศึกษาค้นหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนส่วน
มาก ซากบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลอย่างทั่วถึง นอกจากนั้นยังขาดผู้ติดตาม และ
ประเมินผลที่ก็มีความรู้ ทักษะและความเข้าใจอย่างแท้จริงโดยเฉพาะ

ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ โรงเรียนส่วนมากขาดสถานที่ในการจัดกิจกรรม เช่นห้องประชุม สนาม และห้องกิจกรรมเฉพาะอย่าง แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนก็ได้พยายามจัดกิจกรรมต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ที่ได้เสนอมาโดยลำดับแล้วนั้น มีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาพิจารณา อภิปรายและเสนอแนะดังนี้

1. ประเภทกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากการพิจารณาประเภท กิจกรรม ที่จัดในโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนมากจัดกิจกรรม ทั้งหมด 9 ประเภท ได้แก่กิจกรรมที่จัดมาก และจัดเป็นประจำคือกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด การปกครองและการประชุมอบรม กีฬาและนันทนาการ การบำเพ็ญประโยชน์ ส่วนกิจกรรมอื่นจัดนาน ๆ ครั้ง อย่างไรก็ตาม วสันต์ พรหมบุญ (2521: 167) ได้สรุปผลการวิจัยไว้ว่า กิจกรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือ กิจกรรมนันทนาการ การบำเพ็ญประโยชน์ การเกี่ยวลูกเสือ ยุวกาชาด จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่โรงเรียนจัดเป็นประจำ หรือกิจกรรมที่นักเรียนสนใจมากที่สุดตาม ข้อควรสังเกตคือ ส่วนมากเป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีโอกาส เข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนหลาย ๆ คน ดังนั้น การที่โรงเรียนจะจัดกิจกรรมประเภทใดควรคำนึงถึงสังคมในโรงเรียน ด้วย ครู ด้วนักเรียน ว่านักเรียนต้องการอะไร ครูสามารถสนองได้หรือไม่ โรงเรียนมีสิ่งต่าง ๆ สนับสนุนหรือไม่

2. วิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากการพิจารณาถึงการวางแผนการจัดกิจกรรม มีการจัดทำเป็นโครงการ 2 ลักษณะคือ โครงการของโรงเรียน และโครงการร่วมกับกลุ่มโรงเรียน นอกจากนั้นยังจัดทำเป็นแผนปฏิบัติงานประจำโรงเรียนด้วย จะเห็นว่าโรงเรียนได้จัดกิจกรรมอย่างมีหลักการและเป็นระบบ แต่ไม่ได้เน้นถึง บุคคลหรือความริ่คฤมในการวางแผนมากนัก บางครั้งจึงขาดการวางแผนที่ดีทำให้ผลที่ได้รับไม่ดีเท่าที่ควร จึงน่าจะมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อให้มีเวลาปรับปรุงแผนได้ ในการจัดเตรียมการจัดกิจกรรม ส่วนมากคำนึงถึงสภาพภายในโรงเรียนโดยผู้บริหารและครู ประชุมวางแผนร่วมกัน ซึ่งนับว่าเป็น

สิ่งที่น่าสนับสนุน เพราะการทำงานร่วมกันทั้งสองฝ่ายจะทำให้ไถ่แนวความคิดที่ดีและค่อนข้างสมบูรณ์ โดยทั่วไปมีการประเมินแผนปฏิบัติงาน หรือโครงการ เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติเสมอ ซึ่งถ้ามีการประเมินระหว่างการดำเนินการเป็นระยะ ๆ ก็จะทำให้การประเมินไต่ผลดียิ่งขึ้น

สำหรับการกำหนดจุดมุ่งหมายการจักกจิกรรรม ปรากฏว่าผู้กำหนดคือผู้บริหาร และครูเป็นส่วนมาก โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับ อุปกรณ์สถานที่ และงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนงค์ศิริ วิชาลัย (2524: 93) ที่ว่าการกำหนดจุดมุ่งหมาย ส่วนมากมีครูใหญ่ ครูและนักเรียนร่วมกำหนด บางโรงเรียนครูใหญ่เป็นผู้กำหนด ส่วนที่แตกต่างคือนักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดด้วย โรงเรียนยี่ควุฒิกวาระของนักเรียนความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย แต่มีการคำนึงถึงนโยบายของโรงเรียน หรือคนสังกัด สภาพท้องถิ่นด้วย จะทำให้การกำหนดจุดมุ่งหมายและการจักกจิกรรรม มีหลักเกณฑ์ที่ดี และประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการดำเนินงานการจักกจิกรรรม หลังจากที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดไว้แล้ว จึงได้กำหนดขึ้นก่อนไว้ดังนี้ คือ การวางแผน แบ่งงาน แบ่งหน้าที่ จัดครูให้ปฏิบัติงานและทำแผนปฏิบัติงาน ในเรื่อง ขั้นตอนที่น่าจะมีขั้นตอนเพิ่มเติมอีกคือ การดำเนินการ การประเมินผล การปรับปรุง ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการบริหารงานครบตามวงจร วันที่จักกจิกรรรมได้มาก และเหมาะสมคือวันหยุดเรียน หรือวันหยุดราชการ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สุภาพ สักยานนท์ (2517: ๑) สรุปได้ว่าควรจักกจิกรรรมในวันหยุด และความเหมาะสมเวลา ที่จักกจิกรรรมส่วนมากจักก่อนเข้าก่อนเข้าเรียน ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสมเพราะเป็นเวลาที่นักเรียนได้อยู่ร่วมกันทุกคน โรงเรียนส่วนมากจักกจิกรรรมในสนามหรือบริเวณโรงเรียน สำหรับค่าใช้จ่ายได้จากเงินช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก เป็นส่วนมาก จากค่าบำรุงอาคารสมาคมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนเริ่มค้นคว้าที่จะพยายามให้ผู้ปกครอง และบุคคลภายนอก เข้ามามีส่วนในการจักกจิกรรรมมากขึ้น จากการขาดแคลนเงินทุนทำให้การจักกจิกรรรมมือ วัสดุ อุปกรณ์ มีใช้ไม่เพียงพอ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของวิภา วิสเทัญ (2519: 128) สรุปได้ว่า การขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการจักกจิกรรรม ทำให้เกิดอุปสรรคในการจักกจิกรรรม นักเรียน

เข้าร่วมกิจกรรม ตามความสนใจและความสมัครใจ ทั้งที่ วนี ปัทมาลิขิตกุล (2511: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยพบว่า การเข้าเป็นสมาชิก ชุมชนขึ้นกับความสนใจและความสมัครใจของนักเรียน การดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนหรือโครงการปฏิบัติได้เฉพาะบางกิจกรรมเท่านั้น บางโรงเรียนไม่เป็นไปตามแผนเลย ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากเวลาในการจัดมีน้อย จำนวนกิจกรรมที่จัด ความถี่ของการจัด ทำให้การปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผนหรือโครงการ อย่างไรก็ตาม ซึ่งมีการปรับให้เหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้

ในการควบคุมการจัดกิจกรรมมีคณะกรรมการและโครงการเป็นสิ่งที่ช่วยควบคุม ดูแล ซึ่งถ้าเป็นไปได้ควรใช้หลาย ๆ อย่างควบคุม ครูยังมีบทบาทในการควบคุมกิจกรรมที่ตนจัดอีกด้วย ทั้งนี้เพราะครูคนหนึ่ง จำเป็นต้องมีหน้าที่หลาย ๆ อย่างหลายกิจกรรม บางครั้งทำให้เกิดความบกพร่องในการควบคุมได้ ส่วนมากมักจะรายงานผลการปฏิบัติหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม และควบคุมการใช้จ่ายเงินโดยครู อาจารย์นั่นเอง โรงเรียนจัดทำเครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ โดยวิธีการรับบริจาค จากบุคคลทั่วไป เพราะมีทุนน้อย อันเป็นลักษณะทั่วไปของโรงเรียนประถมศึกษา ข้อควรคำนึงคือ การหาแหล่งเงินทุน ชุมชน ซึ่งจะมีส่วนช่วยเหลือได้อย่างมาก เพราะชุมชนปัจจุบัน มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ตลอดเวลา

โรงเรียนมีการประสานงานโดย จัดประชุมปรึกษากันระหว่างกรรมการแต่ละกิจกรรม และชี้แจงให้ข้อมูลข่าวสารแก่บุคลากร โดยการประกาศให้ทราบทั่วๆไป ซึ่งถ้าเป็นไปได้ควรทำเป็นหนังสือพิมพ์ โรงเรียนหรือประกาศในป้ายประกาศด้วยพร้อมๆกัน หลักที่ใช้ในการประสานงาน คือหลักความร่วมมือ ซึ่งเป็นสิ่งที่เหมาะสมเพราะถ้าบุคลากรร่วมมือกัน งานที่ทำก็จะไต่ผลตามที่คาดหมายไว้

การส่งเสริมสนับสนุน ครู โดยเปิดโอกาสให้ครูได้จัดกิจกรรมตามความรู้ความสามารถ และประชาสัมพันธ์ โดยการจักป้ายนิเทศ ซึ่งจะไต่ผลเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น ทางที่ดีควรจะมีการประชาสัมพันธ์ภายนอกโรงเรียนด้วย ซึ่งอาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น ประกาศให้ผูปกครองทราบ การลงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

พิจารณาการประเมินผลการจัดกิจกรรม³¹ เสริมหลักสูตร กำหนดให้ผู้รับผิดชอบกิจกรรม หรือผู้ร่วมกิจกรรมเป็นผู้ประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งทรง

กับผลการวิจัยของ วสันต์ พรหมบุญ (2522: 168) และวิณา วิสัฏฐ์ (2519: 128) สรุปได้ว่า มีการประเมินผลทุกครั้งที่เกิดกิจกรรม โดยวิธีการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม และความสนใจของนักเรียน ควบลงงานการจัดกิจกรรมเป็นหลัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนมาก มุ่งเน้นที่ผลการจัดกิจกรรมว่าจะสนองความต้องการของนักเรียนได้มากน้อยเพียงไร นับเป็นสิ่งที่ดี แต่อย่าลืมหาคิดถึง สิ่งที่เป็นไปได้ และสิ่งที่จะช่วยสนับสนุน การจัดกิจกรรมไว้ด้วย เนื้อหาสาระ ที่นำมาประเมิน คือ คุณค่า หรือผลที่ได้รับ และจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม จะเห็นว่าสิ่งสำคัญมีอย่างน้อย 2 อย่างคือ ผลการจัดและจุดมุ่งหมาย ถ้าจะให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรมีวิธีการหรือการดำเนินการอีกด้วย เพราะเมื่อมีจุดมุ่งหมายที่ดี วิธีการดี ผลที่ได้รับก็ย่อมดีด้วย

ในการปรับปรุงแก้ไข โดยอาศัยผลจากการประเมิน ในส่วนที่บกพร่องในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ผ่านไปแล้ว มีการปรับปรุงบ้างแต่ไม่ทุกกิจกรรม ทุกโครงการ บางกิจกรรม มีข้อมูลที่บกพร่องแต่ไม่สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้เพราะมีข้อจำกัดต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น โรงเรียนส่วนมากจึงจัดกิจกรรมเป็นลักษณะ ประเพณีมากกว่าจัดเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น

3. ผลการจัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี 36 ลักษณะ จากการจัดกิจกรรม 10 ประเภท อภิปรายได้ 2 แนวคือ กิจกรรมใดบ้างที่ก่อให้เกิดลักษณะความเป็นพลเมืองดี มากที่สุดในแต่ละกิจกรรมมีอย่างน้อยเพียงไร อีกอย่างหนึ่งเสนอว่า ลักษณะความเป็นพลเมืองดีเกิดขึ้นมากที่สุดในกิจกรรมประเภทใด จึงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กิจกรรมลูกเสือยุวกาชาด เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดลักษณะความเป็นพลเมืองดีมากที่สุด ถึง 32 ลักษณะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาดมีเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์อยู่ตัว จึงน่าจะมีการส่งเสริมให้จัดต่อไป

กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดลักษณะความเป็นพลเมืองดีมากที่สุด ถึง 14 ลักษณะ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนชอบและสนใจที่จะเข้าร่วมมากกว่ากิจกรรมอื่น เพราะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาส ให้ทุกคนได้แสดงออก ได้ใช้กำลัง สนุกสนาน และกีฬาก็มีหลายประเภทให้เลือกได้ตามความพอใจ

นอกจากนั้นยังมีกิจกรรม ศาสนาและสังคมสงเคราะห์เกิดมากที่สุด 9 ลักษณะ การบำเพ็ญประโยชน์เกิดมากที่สุด 7 ลักษณะ กิจกรรมการปกครองและการประชุมอบรม กิจกรรมการส่งเสริมค่านิยมและการใช้สินค้าไทย กิจกรรมวิชาการ เกิดมากที่สุด 3 ลักษณะ กิจกรรมนาฏศิลป์ คนตรีและการรื่นเริงเกิดมากที่สุด 2 ลักษณะ กิจกรรมจำพวก ศิลปะวัฒนธรรมเกิดมากที่สุด 1 ลักษณะ จะเห็นได้ว่าทุกกิจกรรมก่อให้เกิดลักษณะผลเมือง ก็ ทุกกิจกรรมแต่ละกิจกรรมแตกต่างกัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการจัด ผู้จัด สถานที่ที่ใช้ จัด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย

ลักษณะความเป็นผลเมืองที่เกิดขึ้น จากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในแต่ละลักษณะมีหลายประเภท ได้แก่ มีความภูมิใจในความเป็นไทยเกิดในกิจกรรมต่าง ๆ 10 กิจกรรม มีความรับผิดชอบและมีมนุษยสัมพันธ์เกิดในกิจกรรมต่าง ๆ 9 กิจกรรม มีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคี เป็นผู้มีความประพฤติดี การยอมรับการเปลี่ยนแปลง และรู้จักปรับตัว รู้จักต่อต้าน และไม่หลงสิ่งเสพคิด เกิดในกิจกรรมต่าง ๆ 8 กิจกรรม ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปว่า กิจกรรมที่ก่อให้เกิด ลักษณะความเป็นผลเมืองดี มากที่สุดนั้นมีตั้งแต่ 8-10 กิจกรรม และก่อให้เกิดลักษณะความเป็นผลเมืองดี มากที่สุดนั้น ในแต่ละกิจกรรม 8 ลักษณะ ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมแต่ละประเภท ก่อให้เกิดผลความเป็นผลเมืองดี เกือบทุกกิจกรรมแต่ละกิจกรรมแตกต่างกัน ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นเฉพาะลักษณะที่เกิดมากที่สุด เท่านั้น

นอกจากจะได้รับผลทางลักษณะความเป็นผลเมืองดีแล้วยังได้รับผลอย่างอื่นอีก เช่น รู้จักหน้าที่ของตนเอง นักเรียนค้นคว้าและกระทำหรือรณรงค์การเข้าร่วมกิจกรรม ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้บริหาร ครูและนักเรียน การจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนช่วยตัวเองได้ รู้จักทำงานร่วมกับคนอื่น สิ่งที่สำคัญคือ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4. ปัญหา อุปสรรคในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรยังประสบปัญหา อุปสรรคหลายประการ ส่วนมากมีเวลาน้อยในการวางแผน ทั้ง ๆ ที่ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญ ของการวางแผน แต่ใช้เวลาอันสั้นในการวางแผน และ ส่วนมากจะใช้แผนปฏิบัติงานหรือโครงการ เคนำมาปฏิบัติอีกเพราะ มีเวลาในการพิจารณา

ไม่เพียงพอ การกำหนดจุดมุ่งหมายก็ไม่เฉพาะเจาะจง เป็นการกำหนดอย่างรอบ ๆ มีไ้มุ่งเน้นแต่ละกิจกรรมย่อย ทำให้ครูและนักเรียนขาดความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรม และครูก็มีส่วนร่วมกำหนดจุดมุ่งหมายน้อยด้วย โรงเรียนส่วนมากขาดครูที่ปรึกษา และควบคุมกิจกรรมที่มีความรู้ในการจัดกิจกรรม และประเมินผล ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้จัดให้มีการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ แก่ครู

ท่านตัวครูบางส่วน ยังไม่เห็นคุณค่าประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ขาดความร่วมมือกัน และขาดครูที่ปรึกษากิจกรรม การประสานงานยังบกพร่อง

ท่านตัวนักเรียน มีโอกาสเลือกกิจกรรมน้อย เพราะส่วนมากเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนหรือครู เป็นผู้กำหนดขึ้น กิจกรรมบางประเภทจึงไม่เป็นที่สนใจของนักเรียน

นอกจากนั้นโรงเรียนยังขาดงบประมาณหรือเงินช่วยเหลือ ขาดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นกับโรงเรียนประถมศึกษาอยู่เนือง ๆ แต่โรงเรียนได้พยายามแก้ปัญหาโดยวิธี ขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิ ชุมชน วัด และผู้ประกอบการ

การประเมินผลมีปัญหาคำน ทั่วบุคคลนี้จะทำหน้าที่ประเมินขาดความรู้ ความสามารถเฉพาะ และแก้ปัญหาโดยให้รู้จักกิจกรรมเป็นผู้ประเมิน หรือผู้บริหารประเมินเสียเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยเรื่อง เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี ควรใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสถานภาพหรือสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน เพื่อหาสาเหตุหรือพื้นฐานที่ก่อให้เกิดลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในระดับอายุหรือวัยแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร